

Logopedie

Taalproblemen na hersenletsel

Afasie

Contactgegevens Alrijne Ziekenhuis

Alrijne Ziekenhuis Leiden
Houtlaan 55
2334 CK Leiden
071 517 8178

Alrijne Ziekenhuis Leiderdorp
Simon Smitweg 1
2353 GA Leiderdorp
071 582 8282

Alrijne Ziekenhuis Alphen aan den Rijn
Meteoorlaan 4
2402 WC Alphen aan den Rijn
0172 467 467

Via deze folder willen wij u informeren over afasie ten gevolge van hersenletsel. U leest wat afasie is, hoe het ontstaat en hoe dit behandeld wordt.

Stelt u zich voor dat u wakker wordt in een dorpje in China. De bewoners van het dorpje spreken alleen maar Chinees. U spreekt en begrijpt geen Chinees. Daarnaast begrijpt u ook de gebaren die gemaakt worden niet. De mensen uit het dorpje komen op u af en beginnen allerlei vragen te stellen. U begrijpt wel dat ze iets willen weten, maar u begrijpt niet wát. Een dorpling denkt: “weet je wat, ik schrijf het op, dan zal hij het wel begrijpen.” U ziet wel dat er wat geschreven wordt, maar de Chinese tekens zeggen u niets. De dorpsbewoners snappen ook niet wat u zegt en wat u hen duidelijk probeert te maken, waardoor u wanhopig wordt.

Wat is afasie?

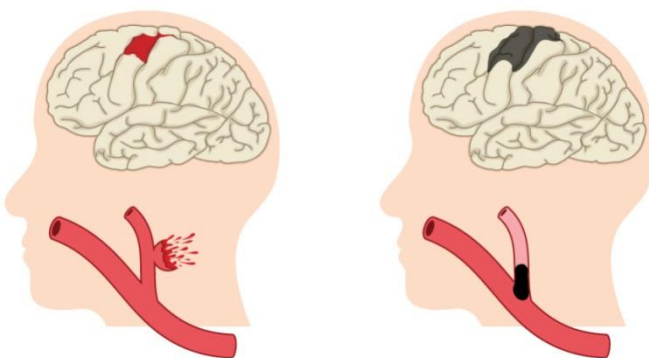
De hierboven geschetste situatie kunt u vergelijken met de ervaringen van een afasiepatiënt. Afasie is een taalstoornis. Ieder mens gebruikt taal. Praten, het vinden van de juiste woorden, begrijpen, lezen, schrijven en gebaren maken zijn onderdelen van ons taalgebruik. Wanneer als gevolg van hersenletsel één of meer onderdelen van het taalgebruik niet meer goed functioneert, noemt men dat afasie. Afasie, A (= niet) fasie (= spreken) betekent dus dat de patiënt niet meer kan zeggen wat hij wil. Hij kan de taal minder goed gebruiken dan voorheen.

Afasie is bij iedereen anders. De ernst van de afasie kan, eenvoudig gezegd, variëren van wakker worden in China tot wakker worden in Engeland. In Engeland begrijpt u de mensen vaak wel, maar wanneer ze snel spreken raakt u de draad van het verhaal kwijt. Ook kunt u misschien wel uw bedoeling duidelijk maken, maar de zinnen zijn minder vloeiend dan in uw moedertaal. De ernst en omvang van de afasie zijn onder andere afhankelijk van de plaats en de ernst van het hersenletsel, het vroegere taalvermogen en iemands persoonlijkheid.

Oorzaak van afasie

Afasie ontstaat door hersenletsel. De oorzaak van hersenletsel is meestal een bloedvataandoening. Een bloedvataandoening in de hersenen wordt ook wel beroerte, hersenbloeding, of herseninfarct genoemd. In medische termen heet dit een CVA, Cerebro (=hersenen) Vasculair (=bloedvat) Accident (=ongeval).

De bovenstaande termen worden vaak door elkaar gebruikt, maar hebben elk hun eigen betekenis.

Bij een *hersenbloeding* is een bloedvat gebarsten, waardoor het bloed in het hersenweefsel komt (links op de afbeelding). Bij een *herseninfarct* is een bloedvat in de hersenen door een bloedprop verstopt geraakt, waardoor een deel van de hersenen geen bloed en zuurstof meer krijgt (rechts op de afbeelding). In beide gevallen geldt dat de hersencellen in het door het CVA getroffen hersengebied geen

zuurstof krijgen en afsterven.

Een *beroerte* is net als CVA een verzamelterm voor herseninfarct en hersenbloeding.

Naast de hierboven genoemde oorzaken kan afasie ook veroorzaakt worden door hersenletsel door een ongeluk (trauma), een tumor in de hersenen of een ontsteking van de hersenvliezen.

Behandeling van afasie

Op verzoek van de arts brengt de logopedist de taalproblemen in kaart, meestal met behulp van een aantal onderzoeken. Soms laat de logopedist een 'communicatieschrift' en een 'familievragenlijst' achter voor familie en naasten. In het schrift kan door de behandelaren geschreven worden wat er is gedaan bij de verschillende therapieën. De familie kan in het schrift schrijven wie er op bezoek is geweest en wat er is gedaan. Op die manier kan er makkelijker een gesprek met de patiënt worden gevoerd.

De eerste tijd na het hersenletsel staat alles in het teken van beter worden. Met therapie wordt geprobeerd de stoornissen te verminderen of op te heffen. De logopedist kan gaan oefenen met het begrijpen van de taal, het lezen, het schrijven en het vinden van de woorden. Wanneer het praten moeilijk is, kan er naast de behandeling gebruik gemaakt worden van ondersteunende communicatiehulpmiddelen. U kunt denken aan foto's om keuzes aan te wijzen of een letterkaart. Op termijn is inzet van communicatieapparatuur mogelijk, bijvoorbeeld een spraakcomputer of een tablet met speciale communicatie-apps. Welke therapie en/of communicatiemiddel ingezet gaat worden, is afhankelijk van de verdere lichamelijke mogelijkheden en de leermogelijkheden.

De logopedist probeert ook inzicht te geven in de communicatieproblemen. Daarnaast geeft zij communicatieadviezen aan familieleden en naasten. Na ontslag uit het ziekenhuis, naar een verpleeghuis, revalidatiecentrum of naar de thuissituatie, zal de therapie meestal in de nieuwe woonsituatie worden voortgezet.

Bijna altijd is er na het ontstaan van afasie enig spontaan herstel van de taal. (Bijna) nooit is dat herstel volledig. Toch is er met veel oefenen, telkens weer proberen en volhouden vaak nog verbetering in de taal te behalen. Als er in de eerste dagen na een CVA sprake is van verbeteringen in de taal, dan is dit een goed teken voor de toekomst. Als dit niet het geval is, dan zal de vooruitgang vaak langer duren. Over het algemeen geldt dat er tot een jaar na een CVA nog sprake kan zijn van herstel. De problemen die na een jaar nog aanwezig zijn, zijn vaak blijvend.

Soorten afasie

1. Patiënten die moeite hebben met het vinden van de juiste woorden

Zij kunnen vaak niet op de naam van iets komen, maar kunnen het woord mogelijk wel omschrijven of een woord noemen dat ermee te maken heeft. De patiënt zegt bijvoorbeeld 'stoel' in plaats van 'tafel'. Of hij vervangt het woord door "dinges". Deze patiënten begrijpen gesproken en geschreven taal wel vaak vrij goed.

2. Patiënten die heel veel en snel praten, maar wat ze zeggen is vaak niet te begrijpen

De patiënt maakt lange en onbegrijpelijke zinnen. Ze bestaan uit woorden die niets met elkaar te maken hebben. Een probleem is dat deze patiënten vaak zelf niet horen dat ze fouten maken. Daardoor

verbetert de patiënt zichzelf niet. Hij denkt vaak dat het aan de luisteraars ligt dat zij hem niet begrijpen. Deze patiënten begrijpen gesproken en geschreven taal vaak niet goed.

3. Patiënten die veel moeite hebben om wat te gaan zeggen

Het lijkt bij deze patiënten of ze niet op gang kunnen komen. Ze kunnen de juiste klank niet vinden. Bijvoorbeeld: “dof, dok...doch ja dochter”. De zinnen zijn meestal kort en er ontbreken woorden. Het lijkt op een telegramstijl. Soms is de stoornis zo erg dat de patiënt bijna niet kan praten. Ook kunnen deze patiënten de gesproken taal niet goed begrijpen. Wanneer mensen bijvoorbeeld in lange, ingewikkelde zinnen praten, kan de patiënt het vaak niet volgen. Ditzelfde gebeurt ook bij het lezen.

4. Patiënten die vrijwel niet kunnen praten en ook niet goed begrijpen wat anderen zeggen

Soms begrijpen deze patiënten één woord, soms begrijpen deze patiënten eenvoudige zinnen over onderwerpen die voor hun bekend zijn. Het praten is bijna niet mogelijk. Soms lukt het om één woord te zeggen als “dag” of “ja/nee”. Ondersteunende gebaren maken en dingen aanwijzen helpt deze patiënten vaak om u beter te kunnen begrijpen.

Tips

De volgende tips zijn bedoeld om de communicatie met mensen met afasie beter te laten verlopen:

- Maak oogcontact met de afasiepatiënt.
- Behandel de patiënt als een mondige volwassene.
- Neem de tijd voor een gesprek.
- Voer het gesprek in een rustige omgeving.
- Als u op ziet tegen het gesprek, vertel dan eerst iets eenvoudigs over uzelf en stel daarna vragen waarop uzelf het antwoord al weet.
- Spreek langzaam en benadruk de belangrijkste woorden uit een zin.
- Spreek in korte zinnen maar vermijd kindertaal.
- Vraag één ding tegelijk.
- Als het spreken erg moeizaam gaat, stel dan vragen die met ja of nee beantwoord kunnen worden.
- Help de patiënt als het hem niet lukt zich te uiten door zelf dingen aan te wijzen, te gebaren, tekenen of schrijven. Vraag of de patiënt zelf kan aanwijzen, gebaren, tekenen of iets opschrijven. Daarnaast kan samen gezocht worden in het taalzakboek of gespreksboek, indien dit door de logopedist is verstrekt.

Meer informatie over afasie

Als u meer wilt weten over afasie en contact met lotgenoten, kunt u contact opnemen met:

Afasie Vereniging Nederland (AVN)

Postbus 221

6930 AE Westervoort

Telefoon: 026 – 3512512

avn@afasie.nl

www.afasie.nl

Landelijk bureau

De Afasie Vereniging Nederland heeft samen met de Stichting Afasie Nederland een landelijk bureau. Het landelijk bureau is op werkdagen telefonisch bereikbaar tussen 10.00 en 15.00 uur voor informatie over afasie, de Afasie Vereniging Nederland en haar uitgaven. Tel. 026 - 35 12 512.

Afasiecentrum

www.afasiecentrum.nl

Het afasiecentrum biedt:

- Professionele vraaggerichte zorg
- Kennis en informatie
- Steunpuntfunctie voor mantelzorgers en zorgverleners
- Vrijwilligerswerk
- Lotgenotencontact
- Mogelijkheden voor poliklinische afasietherapie

Overige sites:

- www.afasie.nl
- www.hersenletsel.net
- www.beroerte-info.nl

Vragen

Als u na het lezen van deze folder nog vragen hebt, dan kunt u terecht bij de verpleegkundige op de afdeling. U kunt ook contact opnemen met de logopedist via onderstaande telefoonnummers.

Alrijne Ziekenhuis: 071 5828 580

NRU: 071 517 8410

Leythenrode 071 581 7825

Oudshoorn: 0172 467 420

Bronnen: Folders over Afasie van SLAZ, AVN en AMC

Over Alrijne Zorggroep

Op onze locaties in Leiden, Leiderdorp, Alphen aan den Rijn, Katwijk en Sassenheim, bieden wij de beste zorg dichtbij aan iedere patiënt. En dat doen we samen: met patiënten die de regie over hun eigen leven voeren, met deskundige en betrokken medewerkers, in samenwerking met huisartsen en andere zorgverleners.

Voor meer informatie over Alrijne Zorggroep kunt u terecht op www.alrijne.nl.

Volg ons ook op Twitter, Instagram en Facebook.

Geef uw mening!

Op www.zorgkaartnederland.nl kunt u aangeven hoe u de zorg in Alrijne Ziekenhuis heeft ervaren. Op deze manier kunt u ons helpen de kwaliteit van zorg nog verder te verbeteren.